

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
Sekce zemědělských vstupů

Výsledky agrochemického zkoušení zemědělských půd
závěrečná zpráva za cyklus
2017 - 2022

Zpracovala: **Ing. Michaela Smatanová, Ph.D.**
Oddělení výživy rostlin

Předkládá: **Ing. Miroslav Florián, Ph.D.**
ředitel Sekce zemědělských vstupů

Schválil: **Ing. Daniel Jurečka**
ředitel ústavu

Brno, červenec 2023

Obsah	strana
1 ÚVOD.....	2
1.1 Metodika vzorkování a hodnocení AZZP	2
1.2 Popis analytických metod.....	3
2 HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ AGROCHEMICKÉHO ZKOUŠENÍ PŮD.....	4
2.1 Půdní reakce	6
2.2 Přístupné živiny	7
2.2.1 Obsah přístupného fosforu	7
2.2.2 Obsah přístupného draslíku	8
2.2.3 Obsah přístupného hořčíku.....	9
2.2.4 Obsah přístupného vápníku	10
2.2.5 Obsah přístupné síry	11
2.2.6 Poměr K : Mg	12
2.3 Obsah mikroelementů.....	14
2.3.1 Bór	15
2.3.2 Měď	16
2.3.3 Železo	17
2.3.4 Mangan	19
2.3.5 Zinek.....	20
2.4 Kadmium	22
3 ZÁVĚRY	24
4 KRITÉRIA HODNOCENÍ AGROCHEMICKÝCH ROZBORŮ PŮD	26
4.1 Kritéria hodnocení obsahu fosforu, draslíku a hořčíku	26
4.2 Kritéria pro hodnocení obsahu uhličitánů v půdách.....	28
4.3 Kritéria pro hodnocení půdní reakce	28
4.4 Potřeba vápnění	29
4.5 Mikroelementy	30
4.6 Síra.....	30
4.7 Kadmium	30
4.8 Hodnocení plošné nevyrovnanosti pozemků.....	31
5 LITERÁRNÍ ZDROJE	31
 Příloha 1 Hodnocení přístupných živin 2017-2022, souhrn tabulkových údajů.....	31
Příloha 2 Hodnocení mikroelementů 2017-2022, souhrn tabulkových údajů.....	125
Příloha 3 Kartogramy základních agrochemických vlastností a mikroelementů zemědělských půd za období 2017-2022	

1 ÚVOD

Agrochemické zkoušení zemědělských půd (dále jen AZZP) představuje pravidelné zjišťování vybraných parametrů půdní úrodnosti s možností usměrňovat používání hnojiv. Výsledky zkoušení jsou pro zemědělce podkladem pro zpracování racionálního systému hnojení. Ministerstvu zemědělství (dále jen MZe) a dalším orgánům státní správy umožňuje AZZP sledovat vývoj půdní úrodnosti v rámci celé České republiky (dále jen ČR). Umožňuje posoudit vliv intenzity hnojení na půdní vlastnosti, předpovídat potřebu hnojení a v obecném pojetí ovlivňovat agrární politiku v oblasti výživy rostlin a hnojení.

Agrochemické zkoušení zemědělských půd je prováděno podle zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích, substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd (zákon o hnojivech) a vyhlášky č. 275/1998 Sb., o agrochemickém zkoušení zemědělských půd a zjišťování půdních vlastností lesních pozemků, ve znění pozdějších předpisů.

Agrochemické zkoušení zemědělských půd provádí Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (dále jen ÚKZÚZ), který metodicky a organizačně zabezpečuje odběr půdních vzorků, provádí analýzy, zpracovává výsledky a předává je k využití MZe ČR a dalším orgánům státní správy.

Výsledky Agrochemického zkoušení zemědělských půd automaticky a průběžně uveřejňované prostřednictvím LPIS jsou primárně určeny pro zemědělské subjekty, kterým systém umožňuje kontrolovat a zlepšovat kvalitu půdy.

1.1 Metodika vzorkování a hodnocení AZZP

Odběry půdních vzorků provádějí subjekty k této činnosti oprávněné ÚKZÚZ. Odběry probíhají v pravidelných šestiletých cyklech. V průběhu tohoto období je prozkoušena téměř celá výměra zemědělské půdy ČR. Plocha pro odběr jednoho průměrného vzorku je u orné půdy a trvalých travních porostů 7 až 10 ha, u speciálních druhů pozemků (chmelnice, vinice, ovocné sady) 2 až 3 ha.

Všechny odběrové plochy jsou lokalizovány zeměpisnými souřadnicemi v systému S–JTSK (souřadnicový systém jednotné trigonometrické sítě katastrální). Geografické zaměření odběrových ploch umožňuje provádět odběry půdních vzorků opakovaně na stejných plochách a porovnávat získané výsledky se srovnatelnými výsledky z minulých odběrových cyklů a hodnotit vývojové tendence sledovaných půdních parametrů.

Základní půdní vlastnosti jsou hodnoceny samostatně pro ornou půdu, trvalé travní porosty, vinice, sady a chmelnice. Kritéria hodnocení výsledků obsahují pět kategorií. Kategorie nízký obsah vyjadřuje nedostatečnou zásobu živiny v půdě a potřebu jejího dosycení. Vyhovující a dobrý obsah představuje žádoucí zásobu, kterou je třeba hnojením pouze udržovat a v případě ekonomických problémů je možno hnojení (pouze však při dobré zásobě živin v půdě) i krátkodobě vynechat. Obsah vysoký a velmi vysoký je nadměrný a hnojení je v těchto případech zbytečné a z ekologického hlediska až nežádoucí.

Statistické hodnocení a zpracování výsledků je automaticky prováděno webovou aplikací vyvinutou MZe pro AZZP.

Nedílnou součástí AZZP jsou dlouhodobé polní zkoušky, sledující v různých půdně–klimatických podmínkách vliv stupňovaného minerálního hnojení, organického hnojení a vápnění ve vztahu k dosahované produkci a půdním vlastnostem. Ústav zabezpečuje tyto zkoušky padesát let s cílem vyhodnocovat vztahy mezi intenzitou hnojení, výnosy, obsahem živin v půdě a příjmem živin rostlinami. Na základě těchto vztahů jsou pak stanovovány nejvhodnější

analytické metody, které by kvantitativně dobře stanovily pro rostliny přístupnou složku půdního fosforu, draslíku a hořčíku a zároveň dovozovaly v několikaletých intervalech hodnotit vývoj zásobenosti půdy těmito živinami podle nastavených kritérií zásoby přístupných živin.

1.2 Popis analytických metod

Půdní vzorky se analyzují výhradně v Národní referenční laboratoři ÚKZÚZ, která má osvědčení o akreditaci podle ČSN EN ISO/IEC 17025:2018.

Do roku 1989 byla pro stanovení obsahu přístupného fosforu v půdě používána metoda podle Egnera a pro stanovení obsahu draslíku a hořčíku metody podle Schachtschabela. Od roku 1990 byl zaveden společný výluh pro stanovení obsahu přístupného P, K, Mg a Ca podle metody Mehlich 2. Od roku 1999 byla tato metoda nahrazena modifikací Mehlich 3, která je z hlediska analytických a provozních předností výhodnější.

Mezi základní chemické rozborů patří stanovení výměnné půdní reakce, obsahu uhličitánů (CO_3^{2-}), obsah přístupného fosforu (P), draslíku (K), hořčíku (Mg) a vápníku (Ca). Dále se provádí výpočet potřeby vápnění na základě hodnoty pH a půdního druhu, vypočítává se aktuální kationtová výměnná kapacita a poměr K : Mg.

Od roku 2012 jsou základní analýzy rozšířeny o stanovení mikroelementů (kapitola 2.3) a od roku 2019 o kadmium (kapitola 2.4).

Stručný popis analytických postupů

- *Orientační určení druhu půdy hmatovou zkouškou*

Roztíráním a mnutím malého množství zeminy mezi prsty za vlhka lze podle drsnosti, mazlavosti a plasticity odhadnout půdní druh podle současně platného třídění.

- *Stanovení pH (0,01M CaCl_2)*

Mezi vyluhovacím roztokem a půdou dojde k ustavení rovnováhy mezi ionty vodíku v roztoku a ionty vodíku vázanými v sorpčním komplexu půdy. Aktivita iontů vodíku se měří v půdní suspenzi skleněnou iontově selektivní elektrodou.

- *Orientační stanovení obsahu uhličitánů*

Uhličitany v půdě se rozkládají kyselinou chlorovodíkovou. Objem uvolněného oxidu uhličitého je úměrný obsahu uhličitánů ve vzorku, hodnotí se subjektivně. Laboratorní stanovení se provádí u půd s pH vyšším než 6,8.

- *Stanovení obsahu přístupných živin, mikroelementů a kadmia v extraktu Mehlich 3*

Půda se extrahuje kyselým roztokem, který obsahuje fluorid amonný pro zvýšení rozpustnosti různých forem fosforu vázaných na hliník. V roztoku je přítomen i dusičnan amonný, který příznivě ovlivňuje desorpci draslíku, hořčíku a vápníku. Kyselá reakce vyluhovacího roztoku je nastavena kyselinou octovou a kyselinou dusičnou. Přítomnost EDTA zajišťuje dobrou uvolnitelnost nutričně významných mikroelementů. Ke stanovení se používá metoda optické emisní spektrometrie v indukčně vázaném plazmatu (ICP–OES), pro simultánní stanovení živin i mikroelementů B, Cu, Fe, Mn, Fe, Zn, S a Cd.

2 HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ AGROCHEMICKÉHO ZKOUŠENÍ PŮD

Statické hodnocení a výpočty za rok 2022 jsou prováděny z šesti předchozích let tj. 2017-2022, toto období označujeme jako plovoucí rok. Rokem 2022 se uzavřel cyklus zkoušení let 2017-2022. Výměra prozkoušené půdy za toto šestileté období činí 2 813 541 ha zemědělské půdy. V roce 2022 bylo analyzováno celkem 64 222 vzorků a prozkoušeno 472 625 ha. Přehled za jednotlivá regionální pracoviště uvádí tabulka 1.

V předkládané zprávě jsou zpracované výsledky AZZP za plovoucí odběrový rok 2017–2022. Svojí koncepcí navazuje na výsledky všech předchozích zpráv. Od roku 2012 je hodnocen i obsah přístupné síry (kap. 2.2.5), od roku 2014 mikroelementů (kap. 2.3) a od roku 2019 kadmium (kap. 2.4).

Tab. 1: Regiony ÚKZÚZ; prozkoušená výměra a počet vzorků v roce 2022

hodnocení	Praha	Planá	Plzeň	Chrastava	H. Brod	Brno	Opava	Celkem
Výměra (ha)	74 877	79 906	60 575	40 000	71 076	108 191	38 000	472 625
Počet vzorků	8 911	11 069	8 853	4 877	10 824	13 597	6 091	64 222

Tab. 2: Prozkoušená výměra (ha) za období 2017-2022 podle jednotlivých zkoušených kultur

Kraj	Orná půda	Chmelnice	Vinice	Ovocné sady	TTP	Zemědělská půda
Praha–hl. město	9 655	-	-	-	91	9 746
Středočeský	430 419	1 387	185	2 632	18 001	452 624
Jihočeský	238 238	-	-	639	96 140	335 017
Plzeňský	190 206	-	-	389	89 541	280 136
Karlovarský	34 136	-	-	179	56 876	91 190
Ústecký	138 100	2 282	193	1 221	45 106	186 903
Liberecký	34 299	4	-	824	39 708	74 835
Královéhradecký	158 210	-	-	1 696	20 960	180 866
Pardubický	168 971	-	-	369	15 241	184 581
Vysočina	244 292	-	2	85	19 079	263 458
Jihomoravský	279 957	-	8 688	1 840	2 991	293 475
Olomoucký	164 939	514	-	847	32 123	198 422
Moravskoslezský	115 901	-	-	315	48 120	164 337
Zlínský	81 024	-	356	695	15 868	97 943
Česká republika	2 288 346	4 187	9 425	11 732	499 852	2 813 541

Statistické výsledky jsou ve dvou samostatných přílohách hodnoceny v následujícím pořadí za územní celky: souhrnu celé ČR, krajů, okresů:

Příloha 1. Hodnocení přístupných živin 2017–2022

- vážené průměry analyticky stanovených hodnot za ucelené šestileté období,
- hodnocení podle kritérií zásobenosti, členění podle druhů pozemků (orná půda, chmelnice, vinice, ovocné sady, trvalé travní porosty) a souhrnná data za zemědělskou půdu

Příloha 2. Hodnocení mikroelementů 2017–2022

- vážené průměry analyticky stanovených hodnot za ucelené šestileté období,
- hodnocení podle kritérií zásobenosti, členění podle druhů pozemků (orná půda, chmelnice, vinice, ovocné sady, trvalé travní porosty) a souhrnná data za zemědělskou půdu

2.1 Půdní reakce

Výměnná půdní reakce je jedním z nejdůležitějších faktorů ovlivňujících půdní úrodnost. Reakce půdy má vliv především na poutání a přístupnost živin, na zlepšení strukturního stavu půdy a tím na lepší koloběh vody a vzduchu v půdě, na mikrobiální aktivitu půdy, tvorbu humusu a pohyblivost rizikových prvků v půdě.

Průměrná hodnota půdní reakce **zemědělské půdy** v ČR je 6,0 stupně pH. Půda s extrémně kyselou, silně kyselou a kyselou půdní reakcí (tj. s pH do 5,5) zaujímá 35,37 % prozkoušené výměry. Dalších 39,13 % výměry zemědělské půdy vykazuje slabě kyselou půdní reakci (pH 5,6 až 6,5). Pravidelně vápnit (alespoň udržovací dávkou) by bylo třeba 74,5 % zemědělské půdy. Podíl alkalických půd s pH nad 7,2 zaujímá asi 10,7 % výměry zemědělské půdy. Průměrné hodnoty pH a procentický podíl kyselých a alkalických půd za územně správní celky České republiky jsou uvedeny v tabulce 3.

Tab. 3: Půdní reakce (pH/CaCl₂), souhrn výsledků za ČR na zemědělské půdě

Kraj	Průměrná hodnota pH	Podíl půd - % výměry (vážené průměry)	
		Reakce kyselá (do 5,5)	Reakce alkalická (nad 7,2)
Praha–hl. město	6,4	12,58	14,81
Středočeský	6,3	15,38	17,76
Jihočeský	5,5	55,90	0,09
Plzeňský	5,6	51,66	0,07
Karlovarský	5,5	57,93	0,32
Ústecký	6,5	20,57	29,76
Liberecký	5,6	53,10	1,27
Královéhradecký	6,2	23,20	9,69
Pardubický	5,9	34,70	5,02
Vysočina	5,6	50,60	0,37
Jihomoravský	6,7	13,50	37,66
Olomoucký	6,1	28,66	7,00
Moravskoslezský	5,7	43,74	1,10
Zlínský	6,1	25,20	7,94
Česká republika	6,0	35,37	10,70

Průměrná hodnota půdní reakce **orné půdy** ČR je 6,1 stupně pH. Podíl kyselých půd (do pH 5,5) zaujímá 27,89 % výměry. Největší podíl kyselých orných půd se nachází v Karlovarském kraji (57,93 %), Jihočeském kraji (55,90 %), Vysočině (49,59 %) a Libereckém kraji (53,10 %).

Trvalé travní porosty vykazují výměnnou reakci v průměru 5,3 stupně pH. Kyselé půdy (do pH 5,5) zaujímají 70,6 % výměry ČR, nejvíce v kraji Jihočeském (82,5 %), Moravskoslezském (77,1 %), Olomouckém (76,9 %), Vysočině (75 %) a Plzeňském (72,7 %).

U **speciálních druhů pozemků** je stav půdní reakce dán přirozeným charakterem pozemků při jejich zakládání. Nejvyšší průměrnou hodnotu půdní reakce mají vinice (pH 7,2), následují chmelnice (pH 6,2) a ovocné sady (pH 6,3). Podíl kyselých půd je u vinic zanedbatelný (3,3 %), vinice jsou situovány spíše na alkalických půdách (71,4 %). U chmelnic podíl kyselých půd činí 23,9 % a u ovocných sadů 22 %. Na alkalických půdách se nachází 16,7 % sadů a chmelnic 11,89 %.

Vývoj výměnné půdní reakce zaznamenal od roku 1992 do 2010 dramaticky klesající tendenci. Přibližně od roku 2011 pozorujeme stagnující úroveň pH. Výměra zemědělských půd s extrémně kyselou, silně kyselou a kyselou půdní reakcí (tj. pH <5,5) dlouhodobě zaujímá více než 35 % půd.

2.2 Přístupné živiny

2.2.1 Obsah přístupného fosforu

Fosfor má pro rostliny významné postavení v biochemických reakcích a v přenosu energie, je nezbytný pro tvorbu výnosu a kvalitu sklizené produkce. Příjem fosforu rostlinami je výrazně ovlivňován půdní reakcí, optimální přístupnost je kolem pH 6,5 a dostatku organických látek v půdě. V kyselých půdách se fosfor fixuje na ionty Al a Fe a vytváří fosforečnany hlinitý a železitý, blokování P může dosáhnout 70 % i více. V zásaditých půdách vápník reaguje s fosforem (retrogradace) a tvoří fosforečnan vápenatý, blokování P může dosahovat až 50 %.

Průměrná zásoba přístupného fosforu v **zemědělské půdě** ČR činí podle aktuálních výsledků 89 mg.kg⁻¹. Zemědělská půda s nízkou zásobou fosforu, která potřebuje intenzivní hnojení, představuje více než 24,76 % výměry ČR. Půda s vyhovující zásobou, která také potřebuje mírné dosycení touto živinou, zahrnuje dalších 27,42 % výměry. Hnojit a zvýšit obsah fosforu by tedy potřebovalo 52,2 % výměry zemědělské půdy ČR. Vysokou a velmi vysokou zásobu přístupného fosforu vykazuje 25,33 % výměry ČR. Přehled průměrných hodnot přístupného fosforu a podíl půd s nízkou, vysokou a velmi vysokou zásobou za územně správní celky a ČR je uveden v tabulce 4.

Tab. 4: Přístupný fosfor, souhrn výsledků za ČR na zemědělské půdě

Kraj	Vážený průměr P (mg.kg ⁻¹)	Podíl půd - % výměry (vážené průměry)	
		Nízký obsah	Vysoký a velmi vysoký obsah
Praha–hl. město	73	40,49	13,40
Středočeský	94	26,52	25,17
Jihočeský	87	26,79	26,83
Plzeňský	75	32,33	19,88
Karlovarský	85	24,32	28,89
Ústecký	95	26,34	29,21
Liberecký	101	12,13	38,13
Královéhradecký	105	11,08	35,27
Pardubický	85	22,49	22,91
Vysočina	103	15,40	32,96
Jihomoravský	88	22,12	21,05
Olomoucký	88	21,10	22,35
Moravskoslezský	76	23,89	17,91
Zlínský	70	36,32	13,85
Česká republika	89	24,49	25,33

Průměrný obsah přístupného fosforu na **orné půdě** ČR je 89 mg.kg⁻¹. Podíl orných půd s nízkým obsahem fosforu je zastoupen 26,51 %, naopak vysoký a velmi vysoký obsah je zastoupen na 24,2 % výměry. V regionech byl zjištěn největší podíl ploch s nízkým obsahem fosforu v kraji Plzeňském 32,33 %. Největší podíl orných půd s vysokým a velmi vysokým obsahem fosforu vykazuje kraj Liberecký (38,13 %), Královéhradecký (35,27 %) a Vysočina (32,96 %).

Průměrná hodnota přístupného fosforu u půd **trvalých travních porostů** je 79 mg.kg^{-1} . Nízký obsah fosforu byl zjištěn na 15,56 % výměry ČR. Největší podíl ploch s nízkým obsahem fosforu se nachází v kraji Zlínském 32,36 %, Pardubickém 23 % a v kraji Vysočina 19,38 %.

Průměrné hodnoty obsahu fosforu v půdách **speciálních druhů pozemků** jsou výrazně vyšší než na orné půdě. Chmelnice vykazují zásobu přístupného fosforu 306 mg.kg^{-1} , ovocné sady 117 mg.kg^{-1} a vinice 96 mg.kg^{-1} .

V porovnání s cyklem 2011–2016 se obsah přístupného fosforu v absolutních hodnotách na zemědělské půdě nezměnil (90 mg.kg^{-1}). Podle kategorií zásobenosti je výměra zemědělské i orné půdy s nízkou zásobou fosforu meziročně srovnatelná.

2.2.2 Obsah přístupného draslíku

Draslík má velmi důležitou úlohu při fotosyntéze a vodnímu režimu rostlin, zpevňuje pletiva a napomáhá zvyšovat odolnost rostlin vůči chorobám a škůdcům.

Průměrný obsah přístupného draslíku na **zemědělské půdě** ČR je v současné době 257 mg.kg^{-1} . Zemědělská půda s nízkou zásobou draslíku, která potřebuje intenzivní hnojení, zaujímá 10,38 % výměry, půda s vyhovující zásobou, která také potřebuje mírné dosycení touto živinou, dalších 26,91 % výměry. Hnojit tedy v současné době vyžaduje asi 37,29 % výměry ČR.

Naproti tomu vysoká a velmi vysoká zásoba draslíku byla zjištěna na 25,47 % výměry. Vzhledem k tomu, že draslík je v porovnání s ostatními kationty rostlinou nejlépe přijímán aktivním i pasivním transportem, působí jeho nadbytek v prostředí negativně na příjem dalších kationtů, zvláště pak hořčíku. Přehled průměrných hodnot přístupného draslíku a podíl půd s nízkou, vysokou a velmi vysokou zásobou za územně správní celky a ČR je uveden v tabulce 5.

Tab. 5: Přístupný draslík, souhrn výsledků za ČR na zemědělské půdě

Kraj	Vážený průměr K (mg.kg^{-1})	Podíl půd - % výměry (vážené průměry)	
		Nízký obsah	Vysoký a velmi vysoký obsah
Praha–hl. město	246	3,60	20,22
Středočeský	279	8,34	29,48
Jihočeský	209	20,15	16,03
Plzeňský	226	13,11	19,51
Karlovarský	302	12,70	20,15
Ústecký	403	3,94	58,35
Liberecký	210	18,93	19,52
Královéhradecký	267	7,39	28,46
Pardubický	210	12,27	12,30
Vysočina	231	8,82	18,35
Jihomoravský	296	2,61	34,32
Olomoucký	234	10,42	18,95
Moravskoslezský	206	13,87	15,09
Zlínský	281	5,45	29,04
Česká republika	257	10,38	25,47

Průměrný obsah přístupného draslíku na **orné půdě** je 266 mg.kg^{-1} . Podíl orných půd s nízkým obsahem zaujímá 6,29 % výměry, vysoký a velmi vysoký obsah byl zjištěn na 23,59 % výměry. V rámci územně správních celků zaujímá největší podíl orných půd s nízkým obsahem kraje Jihočeský 20,68 %. Naopak kraj Ústecký vykazuje pouze 1,54 % výměry s nízkou zásobou draslíku

a má zároveň největší podíl ploch s vysokou a velmi vysokou zásobou draslíku (58,35 %). Bylo zde zjištěno i vysoké množství přístupného draslíku na orné půdě 428 mg.kg⁻¹.

Průměrná hodnota přístupného draslíku na **půdě trvalých travních porostů** ČR je 249 mg.kg⁻¹. Nejvyšší průměrné obsahy byly zjištěny ve Zlínském kraji (350 mg.kg⁻¹) a v Karlovarském (325 mg.kg⁻¹). Nejnižší obsah je v kraji Pardubickém (180 mg.kg⁻¹). Podíl půd s nízkým obsahem činí 12,67 %, s vysokým a velmi vysokým obsahem 32,36 % výměry. V regionech je největší podíl trvalých travních porostů s nízkým obsahem draslíku v kraji Libereckém (22,53 %), Jihočeském (20,01 %), Olomouckém (16,38 %) a Pardubickém kraji (17,93 %).

U **speciálních druhů pozemků** jsou průměrné hodnoty přístupného draslíku relativně vysoké (chmelnice 492 mg.kg⁻¹, ovocné sady 375 mg.kg⁻¹ a vinice 313 mg.kg⁻¹). Podíl půd s nízkým obsahem se u těchto druhů pozemků pohybuje mezi 3,56 % (sady) do 7,5 % (vinice).

2.2.3 Obsah přístupného hořčíku

Hořčík plní v rostlinných pletivech řadu významných funkcí, které souvisejí s fotosyntézou a následnou produkcí vysokomolekulárních sloučenin. Jeho příjem je výrazně ovlivňován vnějšími podmínkami, především pH půdy a složením půdního roztoku.

Průměrný obsah přístupného hořčíku na **zemědělské půdě** ČR je 204 mg.kg⁻¹. Podíl půd s nízkým obsahem činí 13,46 %, vysoký a velmi vysoký obsah představuje 23,13 % výměry. Průměrný obsah přístupného hořčíku v zemědělské půdě a podíl půd s nízkou a vysokou zásobou za územně správní celky a ČR udává tabulka 6.

Tab. 6: Přístupný hořčík, souhrn výsledků za ČR na zemědělské půdě

Kraj	Vážený průměr Mg (mg.kg ⁻¹)	Podíl půd - % výměry (vážené průměry)	
		Nízký obsah	Vysoký a velmi vysoký obsah
Praha–hl. město	166	10,90	3,14
Středočeský	162	20,07	8,20
Jihočeský	175	18,04	17,61
Plzeňský	198	8,31	27,02
Karlovarský	242	12,92	39,70
Ústecký	317	11,79	31,92
Liberecký	195	18,78	30,98
Královéhradecký	199	8,11	17,77
Pardubický	160	17,85	7,68
Vysočina	169	17,26	13,22
Jihomoravský	300	3,53	55,52
Olomoucký	191	13,08	16,17
Moravskoslezský	161	14,07	12,65
Zlínský	262	2,77	38,01
Česká republika	204	13,46	23,13

Průměrný obsah přístupného hořčíku na **orné půdě** ČR je 200 mg.kg⁻¹. Podíl orných půd s nízkým obsahem činí 13,74 %, vysoký a velmi vysoký obsah představuje 17,9 % výměry. V regionech vykazují největší podíl orných půd s nízkým obsahem hořčíku kraje Středočeský (20,07 %) a Liberecký (18,78 %), naopak největší podíl ploch s vysokou a velmi vysokou zásobou hořčíku má kraj Jihomoravský (55,52 %) a Karlovarský (39,70 %).

Průměrný obsah přístupného hořčíku v půdách **trvalých travních porostů** ČR je 216 mg.kg⁻¹. Půdy TTP vykazují oproti orným půdám výrazně lepší poměr zásobenosti hořčíkem.

Podíl ploch s nízkou zásobou hořčíku činí jen 12,62 %, vysokou a velmi vysokou zásobu vykazuje 46,93 % výměry.

U **speciálních druhů pozemků** jsou průměrné hodnoty přístupného hořčíku poměrně vysoké (vinice 345 mg.kg⁻¹, chmelnice 328 mg.kg⁻¹ a ovocné sady 263 mg.kg⁻¹). Nízký obsah hořčíku vykazuje jen 2,13 % vinic, 6,56 % ovocných sadů a 5,69 % chmelnic.

Vývojový trend obsahu přístupného hořčíku není zcela jednoznačný, vykazuje stagnaci, ale i mírné snížení nebo zvýšení hodnot. Tento stav do jisté míry souvisí se zastoupením jiných kationtů v sorpčním komplexu (především draslíku) a tím lepším nebo horším uplatněním méně aktivního hořčíku.

2.2.4 Obsah přístupného vápníku

Vápník působí nepřímo na výživu a celkový zdravotní stav rostlin. K hodnocení obsahu základních živin v půdě (P, K, Mg) zcela jistě patří i hodnocení obsahu této živiny.

Průměrný obsah přístupného vápníku na **zemědělské půdě** ČR je 2 839 mg.kg⁻¹. Plošně je však jeho obsah velmi variabilní. Mezi jednotlivými kraji existují výrazné difference na úrovni téměř trojnásobku minima (na jedné straně kraj Jihočeský 1 647 mg.kg⁻¹ naproti tomu kraj Ústecký 5 576 mg.kg⁻¹). Výše uvedená různorodost výsledků je patrná i při klasifikaci podle kritérií zásobenosti. Průměrné hodnoty pH, průměrný obsah přístupného vápníku a podíl půd s nízkou a vysokou zásobou za územně správní celky a ČR prezentuje tabulka 7.

Tab. 7: Půdní reakce (CaCl₂) a přístupný vápník; souhrn výsledků za ČR na zemědělské půdě

Kraj	Vážený průměr pH	Průměrná hodnota Ca (mg.kg ⁻¹)	Podíl půd - % výměry (vážené průměry)	
			Nízký obsah	Vysoký a velmi vysoký obsah
Praha–hl. město	6,4	3 305	2,96	32,31
Středočeský	6,3	3 328	9,19	30,71
Jihočeský	5,5	1 647	28,20	1,56
Plzeňský	5,6	1 707	20,36	1,07
Karlovarský	5,5	1 954	22,46	2,04
Ústecký	6,5	5 576	4,59	64,4
Liberecký	5,6	1 898	24,31	6,81
Královéhradecký	6,2	3 037	8,69	24,26
Pardubický	5,9	2 368	13,55	13,22
Vysočina	5,6	1 652	20,60	2,46
Jihomoravský	6,7	4 829	3,31	61,97
Olomoucký	6,1	2 778	8,55	24,47
Moravskoslezský	5,7	1 916	11,09	3,27
Zlínský	6,1	3 583	3,55	11,41
Česká republika	6,0	2 839	13,65	22,42

Průměrný obsah přístupného vápníku na **orné půdě** ČR činí 2 987 mg.kg⁻¹. Podíl půd s nízkým obsahem vápníku činí 11,9 %, vysoký a velmi vysoký obsah představuje 24,91 %. Z regionů vykazuje největší podíl orných půd s nízkou zásobou a Jihočeský (28,20 %) a Karlovarský (22,46 %) kraj. Naopak v Ústeckém kraji je 64,4 % ploch s vysokou a velmi vysokou zásobou přístupného vápníku a v Jihomoravském 61,97 %.

Průměrný obsah přístupného vápníku na půdách **trvalých travních porostů** (2 032 mg.kg⁻¹) je nižší než u orné půdy, což je dáno polohou TTP většinou v horských oblastech.

Podíl ploch s nízkou zásobou je u trvalých travních porostů dvojnásobný v porovnání s ornou půdou a činí 22,15 % výměry.

U **speciálních druhů pozemků** jsou průměrné hodnoty přístupného vápníku výrazně vyšší než u orné půdy a TTP. Vinice, které jsou převážně situovány na vápenitých půdách Jihomoravského kraje vykazují 8 056 mg.kg⁻¹ vápníku. Chmelnice dosahují v průměru 3 603 mg.kg⁻¹ a ovocné sady 3 751 mg.kg⁻¹.

2.2.5 Obsah přístupné síry

V posledních dvou desetiletích je zaznamenán výrazný úbytek rostlinám přístupné síry v půdě. Hnojení sírou se stává aktuálním problémem. Její obsah, s ohledem na její vysokou rozpustnost a mobilitu, se obvykle hodnotí ve vodném výluhu. V rámci AZZP je možné pro stanovení obsahu přístupné síry v půdě použít extrakční činidlo Mehlich 3, které poskytuje vzhledem k časovému intervalu mezi odběrem a realizací analýz orientační výsledky. Od roku 2010 je ve všech vzorcích odebíraných touto metodou stanovován obsah síry. Hodnotící pracovní a kritéria, která vycházejí z dlouhodobých statistických výpočtů jsou uvedena v kapitole 4.6.

Tab. 8: Síra, základní statistické zpracování za období 2017–2022, podle kultur

Kultura	Obsah síry (% výměry)				
	velmi nízký	nízký	vyhovující	dobrá	vysoký
Orná půda	12,27	56,88	18,95	6,36	5,55
Chmelnice	1,14	17,55	21,53	12,98	46,79
Vinice	23,16	64,26	10,61	1,11	0,85
Ovocný sad	14,24	59,05	15,92	5,95	4,85
Trvalý travní porost	6,22	66,51	21,88	3,41	1,98
Zemědělská půda	11,35	58,34	19,37	5,90	5,04

Síra se v půdách vyskytuje převážně v síranové vazbě (SO₄⁻) a je ovlivněna typem a druhem půdy a průběhem povětrnostních podmínek (zejména srážek) během roku. Proto je třeba brát v úvahu, že aktuální obsah se během roku podobně jako dusík poměrně rychle mění.

Na **orné půdě** bylo v hodnoceném období stanoveno v průměru 20,1 mg S.kg⁻¹ přístupné síry, což náleží do kategorie nízkého obsahu, která zaujímá 56,88 % prozkoušené půdy. Vyšší obsahy síry byly nalezeny v **chmelnicích** 61,2 mg S.kg⁻¹, což může souviset s intenzivním používáním přípravků na ochranu rostlin obsahujících síru. **Vinice** jsou situovány z 87,42 % na půdách s velmi nízkým a nízkým obsahem síry, v průměru 14,7 mg S.kg⁻¹. Kategorie do 20 mg.kg⁻¹ síry, tj. velmi nízkého a nízkého obsahu zaujímají u všech kultur převahu, což ukazuje na problematický stav této živiny.

Tab. 9: Síra, deskriptivní statistika za období 2017–2022, podle kultur

Kultura	Půdní druh	Obsah síry (mg.kg ⁻¹)					
		Vážený průměr	Medián	Minimum	Maximum	Počet vzorků	Výměra
Orná půda	Lehké	20,5	15,4	3	9564	15 652	115 901
	Střední	19,9	15,8	3	7150	105 492	797 565
	Těžká	20,5	15,3	3	3174	38 143	284 925
	Celkem půdy	20,1	15,7	3	9564	159 337	1 198 734
Chmelnice	Lehké	53,3	48,3	19,1	175,3	32	83
	Střední	59,2	35,4	3,4	1350	864	1 979
	Těžká	88,7	61,4	13,4	534	70	164
	Celkem půdy	61,2	36,9	3,4	1350	966	2 226
Vinice	Lehké	13,4	11,2	3	171	703	759
	Střední	14,9	13,1	3	1550	2 529	2 666
	Těžká	16,2	15,3	3,5	62,5	368	387
	Celkem půdy	14,7	12,9	3	1550	3 600	3 812
Ovocný sad	Lehké	13,2	10,9	4	38,1	103	324
	Střední	19,2	15,2	3,2	236	1 619	4 637
	Těžká	20,5	17	3,1	369,2	418	1 331
	Celkem půdy	19,2	15,4	3,1	369,2	2 140	6 293
Trvalý travní porost	Lehké	16,6	15,4	3,1	208,8	2 916	18 752
	Střední	18,3	16,9	3	2600	18 545	127 027
	Těžká	18,7	16,6	3,1	899	11 755	76 486
	Celkem půdy	18,3	16,6	3	2600	33 275	222 658
Zemědělská půda	Lehké	19,9	15,3	3	9564	19 406	135 820
	Střední	19,8	16,0	3	7150	129 049	933 874
	Těžká	20,2	15,7	3	3174	50 754	363 293
	Celkem půdy	19,9	15,8	3	9564	199 318	1 433 722

2.2.6 Poměr K : Mg

Doplňujícím kritériem pro stanovení dávky draslíku a hořčíku je vzájemný poměr těchto dvou živin. Je vypočítán tak, že se určí poměr K : Mg u každého vzorku, z něj se následně vypočítá vážený průměr za danou výměru dílu půdního bloku a dalších územně správních celků.

Hmotnostní poměr draslíku k hořčíku se výrazně nemění. **Zemědělské půdy** ČR vykazují průměrnou hodnotu 1,50. Nižší poměry (Zlínský kraj 1,16 a Jihomoravský kraj 1,17) svědčí o nedostatku draslíku a potřebě hnojení touto živinou.

Tab. 10: Poměr K : Mg za období 2017-2022, podle kultury (poměr průměrné hodnoty)

Kraj	Orná půda	Chmelnice	Vinice	Ovocné sady	TTP	Zemědělská půda
Praha–hl. město	1,60	-	-	-	1,30	1,60
Středočeský	1,91	1,68	3,04	1,89	1,57	1,90
Jihočeský	1,44	-	-	1,56	1,44	1,44
Plzeňský	1,32	-	-	1,67	1,30	1,31
Karlovarský	1,55	-	-	1,08	1,71	1,65
Ústecký	1,89	1,49	1,93	2,08	1,37	1,75
Liberecký	1,41	1,63	-	1,16	1,22	1,30
Královéhradecký	1,51	-	-	1,52	1,23	1,47
Pardubický	1,49	-	-	2,30	1,10	1,46
Vysočina	1,61	-	1,41	3,17	1,32	1,60
Jihomoravský	1,17	-	1,03	1,11	1,34	1,17
Olomoucký	1,35	1,95	-	1,77	1,71	1,42
Moravskoslezský	1,36	-	-	1,39	1,56	1,42
Zlínský	1,15	-	1,18	1,69	1,23	1,17
Česká republika	1,50	1,52	1,10	1,62	1,43	1,50

Je-li poměr K : Mg menší než 1,6 není třeba očekávat problémy s výživou hořčíkem, je-li v rozmezí 1,6 - 3,2 ke hnojení draslíkem je třeba přistupovat opatrně, a předcházet možným problémům především u krmných plodin. Hodnota vyšší než 3,2 je nevyhovující, je důsledkem nevyvážené výživy těmito prvky, zejména nadměrným příjmem draslíku a je třeba vynechat draselné hnojení. Ze statistického hodnocení vyplývá, že 65,15 % **orné půdy** má dobrý poměr K : Mg (do 1,6) a 28,99 % vyhovující poměr (od 1,6 do 3,2). Nejvyšší poměr K : Mg na orné půdě je Ústeckém kraji (1,89).

Tab. 11: Poměr K : Mg, základní statistické zpracování za období 2017–2022, podle kultur v %

Kultura	Poměr K : Mg (% výměry)		
	dobry	vyhovující	nevyhovující
	< 1,6	1,6-3,2	> 3,2
Orná půda	65,15	28,99	5,86
Chmelnice	56,18	42,49	1,33
Vinice	79,64	17,88	2,48
Ovocný sad	57,90	35,92	6,17
Trvalý travní porost	68,08	26,17	5,75
Zemědělská půda	65,68	28,5	5,82

2.3 Obsah mikroelementů

Mezi mikroelementy patří prvky, které z hlediska kvantitativního vztahu tvoří nepatrný podíl ve složení půd, ale jsou velmi významné z pohledu výživy pěstovaných plodin. Jejich potřeba je zpravidla pouze několik gramů na hektar ročně. V relaci k odběru je celková zásoba mikroelementů v půdě přibližně desetkrát vyšší než u makroelementů.

Charakteristickým znakem mikroelementů je poměrně úzké rozmezí mezi optimálním a potenciálně škodlivým obsahem. Všechny tyto prvky mají vysoký faktor účinnosti, jejich celková potřeba je malá, ale někdy již malé zvýšení obsahu určitého mikroelementu může mít za následek překročení fyziologicky únosné hranice a poškození rostlin.

Díky rozsáhlému porovnání extrakčních metod a metody Mehlich 3 a na základě získaných výsledků byla navržena kritéria (kap. 4.5) pro vyhodnocení mikroelementů (Malý et. al. 2021). Hodnocení mikroelementů jako součást kontroly základních živin probíhá od roku 2013 ve vybraných vzorcích. Od roku 2021 jsou mikroelementy stanovovány standardně ve všech odebraných vzorcích.

Tab.12: B, Cu, Zn, Mn, Fe (mg.kg⁻¹); vážené průměry za období 2017–2022, podle kultur

Kultura	B	Cu	Fe	Mn	Zn	počet vzorků	výměra ha
orná půda	1,05	3,3	296	121	5,3	159 520	1 199 376
chmelnice	1,42	39,9	371	126	15,3	966	2 226
vinice	1,49	13,8	119	153	6,4	3 603	3 812
ovocné sady	1,37	7,8	276	129	8,7	2 144	6 303
trvalé travní porosty	0,68	2,7	360	81	5,3	33 278	222 663
zemědělská půda	1,00	3,3	306	115	5,4	199 511	1 434 381

Tab. 13: Obsah mikroelementů (mg.kg⁻¹), souhrn výsledků v krajích ČR na zemědělské půdě

Kraj	B	Cu	Fe	Mn	Zn
Praha–hl. město	1,47	6,1	247	135	9,5
Středočeský	1,29	3,7	286	109	5,9
Jihočeský	0,58	2,0	352	70	6,1
Plzeňský	0,61	2,8	329	93	4,8
Karlovarský	0,73	3,0	331	75	4,7
Ústecký	1,91	5,0	236	146	5,9
Liberecký	0,65	2,6	358	116	4,9
Královéhradecký	1,11	3,2	310	135	5,7
Pardubický	0,83	2,4	316	99	4,7
Vysočina	0,61	2,5	345	99	4,6
Jihomoravský	1,56	4,1	204	174	4,6
Olomoucký	1,05	4,0	305	144	4,9
Moravskoslezský	0,75	3,5	373	130	6,4
Zlínský	0,59	2,4	323	83	3,9
Česká republika	1,00	3,3	306	115	5,4

2.3.1 Bór

V půdách je bór (B) přítomen jako trojmocný, ve sloučeninách nejčastěji jako sůl kyseliny ortoborité (H_3BO_3), ale i metaborité, a některých kyselin polyboritých. Celkový přirozený obsah v ornicích činí 5–100 mg B.kg⁻¹ převážně v anorganické formě; v organických vazbách je ho v půdě velmi málo. Průměrný obsah výměnného bóru činí asi 1,0–4,0 mg.kg⁻¹, více než polovina je ve vodorozpustné formě. Nejčastěji se vyskytují deficity v lehkých půdách, které se mohou snadno přehnojit.

Tab. 14: Bór; základní statistické zpracování za období 2017–2022, podle kultur

Kultura	Hodnocení obsahu bóru (% výměry)		
	nízký	střední	vysoký
Orná půda	49,14	18,61	32,25
Chmelnice	19,90	15,78	64,32
Vinice	10,62	11,94	77,44
Ovocný sad	23,25	21,56	55,19
Trvalý travní porost	79,96	12,25	7,79
Zemědělská půda	53,69	17,61	28,70

Tab. 15: Bór; základní statistické zpracování za období 2017–2022, podle kultur

Kultura	Půdní druh	Obsah bóru (mg.kg ⁻¹)					
		Vážený průměr	Medián	Minimum	Maximum	Počet vzorků	Výměra ha
Orná půda	Lehké	0,88	0,54	0,5	12,61	15 671	116 027
	Střední	1,02	0,68	0,5	18,52	105 638	798 016
	Těžká	1,23	0,73	0,5	35,49	38 161	284 986
	Celkem půdy	1,05	0,68	0,5	35,49	159 520	1 199 371
Chmelnice	Lehké	1,74	1,70	0,5	4,50	32	83
	Střední	1,39	1,25	0,5	5,36	864	1 979
	Těžká	1,65	1,54	0,5	4,02	70	164
	Celkem půdy	1,42	1,27	0,5	5,36	966	2 226
Vinice	Lehké	1,00	0,87	0,5	3,33	703	759
	Střední	1,54	1,55	0,5	6,52	2 531	2 666
	Těžká	2,10	2,04	0,7	5,70	369	387
	Celkem půdy	1,49	1,49	0,5	6,52	3 603	3 812
Ovocný sad	Lehké	1,00	0,79	0,5	3,50	103	324
	Střední	1,36	1,15	0,5	5,97	1 623	4 648
	Těžká	1,53	1,33	0,5	5,36	418	1 331
	Celkem půdy	1,37	1,15	0,5	5,97	2 144	6 303
Trvalý travní porost	Lehké	0,59	0,50	0,5	4,73	2 917	18 752
	Střední	0,64	0,50	0,5	6,89	18 547	127 032
	Těžká	0,76	0,50	0,5	158,50	11 755	76 486
	Celkem půdy	0,68	0,50	0,5	158,50	33 278	222 663
Zemědělská půda	Lehké	0,84	0,52	0,5	12,61	19 426	135 946
	Střední	0,97	0,65	0,5	18,52	129 203	934 341
	Těžká	1,13	0,66	0,5	158,50	50 773	363 354
	Celkem půdy	1,00	0,64	0,5	158,50	199 511	1 434 376

Rozpustnost B v půdách je závislá na pH, nejvíce je rozpustný při pH 5–7 a nad pH 8,5. Značný význam kromě pH má i zrnitostní složení a obsah organické půdní hmoty. Vysoký obsah jílovitých částic snižuje příjem B rostlinami. S organickými sloučeninami vytváří komplexy, které jsou oproti minerálním sloučeninám pro rostliny přijatelnější. Většina přijatelného B se proto uvolňuje rozkladem organické půdní hmoty, zvláště v kyselejších půdách.

Nedostatek B se často vyskytuje v půdách převápněných a přehnojených draslíkem. Aktuální průměrný obsah B na **orné půdě** je $1,05 \text{ mg.kg}^{-1}$. Podíl orných půd s nízkým obsahem bóru je zastoupen 48,99 %, kategorie středního obsahu zaujímá 18,64 % a vysoký obsah představuje 32,38 % výměry. Ve **speciálních kulturách** (chmelnících, vinicích, ovocných sadech) je většina pozemků v kategorii vysokého obsahu bóru (mezi 65-77 %).

2.3.2 Měď

V půdách je měď (Cu) přítomna z nejčastěji jako dvojmocný kation, v organických vazbách často vystupuje jako jednomocná, přičemž má značný sklon k tvorbě komplexních sloučenin (chelatazi). Do půdy se kromě zvětrávání příslušných minerálů obsahujících měď dostává statkovými a minerálními hnojivy a poměrně značně i prostředky na ochranu rostlin. Celkový přirozený obsah v ornících činí $5-100 \text{ mg.kg}^{-1}$ v naprosté většině v anorganické formě. Průměrný obsah výměnné mědi je pro půdy udáván v rozmezí $0,2-2,0 \text{ mg.kg}^{-1}$, z čehož vodorozpustný podíl činí 1-10 % této hodnoty.

Tab. 16: Měď; základní statistické zpracování za období 2017–2022, podle kultur

Kultura	Hodnocení obsahu mědi (% výměry)		
	nízký	střední	vysoký
Orná půda	11,44	74,98	13,58
Chmelnice	0,17	0,67	99,15
Vinice	0,58	10,00	88,52
Ovocný sad	2,27	3,71	65,73
Trvalý travní porost	26,98	62,80	10,22
Zemědělská půda	13,78	72,61	13,61

Nedostatek Cu je nejčastější na lehkých podzolových půdách, v oblastech s vysokými srážkami, na půdách rendzin, na vápnitých sedimentech, ale také na půdách přehnojených dusíkem, fosforem, zinkem a při převápnění. Vysoké obsahy Cu v půdě jsou také časté v půdách hnojených čistírenskými kaly. Nadměrný obsah Cu snižuje přijatelnost Fe. Vysoké obsahy Cu v půdním roztoku jsou pro rostliny toxické, toto nebezpečí je možné omezit vápněním a zvýšeným hnojením organickými hnojivy.

Měď se hnojí půdy s nízkým obsahem, kladný účinek lze očekávat až do obsahu přístupné mědi 10 mg.kg^{-1} půdy. Dávky se pohybují podle půdy do 20 kg Cu.ha^{-1} , nejčastěji ve formě síranu měďnatého.

Aktuální průměrný obsah Cu na **orné půdě** je $2,68 \text{ mg.kg}^{-1}$. Podíl orných půd s nízkým obsahem Cu činí 8,26 %, kategorie středního obsahu je zastoupena 71,73 % a vysoký obsah zaujímá 20,01 % výměry. Ve **speciálních kulturách**, zejména v chmelnících (v průměru $45,78 \text{ mg.kg}^{-1}$), vinicích, ovocných sadech jsou významnější výměry v kategorii vysokého obsahu Cu (mezi 64 až 97 %), což souvisí s používanými přípravky na ochranu rostlin obsahujícími měď.

Tab. 17: Měď; deskriptivní statistika za období 2017–2022, podle kultur

Kultura	Půdní druh	Obsah mědi (mg.kg ⁻¹)					
		Vážený průměr	Medián	Minimum	Maximum	Počet vzorků	Výměra ha
Orná půda	Lehké	2,87	2,25	0,3	65,4	15 671	116 027
	Střední	3,29	2,69	0,3	139,1	105 638	798 016
	Těžká	3,39	2,79	0,3	189,0	38 161	284 986
	Celkem půdy	3,27	2,68	0,3	189,0	159 520	1 199 371
Chmelnice	Lehké	34,17	33,68	7,4	62,6	32	83
	Střední	40,78	37,89	0,87	191,0	864	1 979
	Těžká	32,54	28,54	3,91	108,0	70	164
	Celkem půdy	39,92	37,34	0,87	191,0	966	2 226
Vinice	Lehké	16,12	12,02	1,58	136,3	703	759
	Střední	12,75	10,3	0,55	74,7	2 531	2 666
	Těžká	16,56	13,03	1,22	85,3	369	387
	Celkem půdy	13,81	10,82	0,55	136,3	3 603	3 812
Ovocný sad	Lehké	7,34	4,62	0,55	30,3	103	324
	Střední	7,98	6,41	0,73	71,8	1 623	4 648
	Těžká	7,45	6,83	1,37	31,2	418	1 331
	Celkem půdy	7,84	6,41	0,55	71,8	2 144	6 303
Trvalý travní porost	Lehké	2,13	1,71	0,3	29,5	2 917	18 752
	Střední	2,6	2,03	0,3	454,4	18 547	127 032
	Těžká	2,97	2,34	0,3	178,5	11 755	76 486
	Celkem půdy	2,69	2,09	0,3	454,4	33 278	222 663
Zemědělská půda	Lehké	2,87	2,21	0,3	136,3	19 426	135 946
	Střední	3,32	2,65	0,3	454,4	129 203	934 341
	Těžká	3,34	2,71	0,3	189,0	50 773	363 354
	Celkem půdy	3,29	2,63	0,3	454,4	199 511	1 434 376

2.3.3 Železo

V chemismu půdy sehrává železo důležitou úlohu. Jeho oxidační stupně, hlavně Fe²⁺ a Fe³⁺, významně ovlivňují fyzikální a chemické vlastnosti půdy a tím i rozpustnost a přijatelnost živin rostlinami. Převážná část Fe je v půdě ve formě málo rozpustného oxidu a hydroxidu železitého. Obsah přístupného železa pro rostliny je ve srovnání s celkovým obsahem velmi nízký a vyskytuje se hlavně jako Fe(OH)²⁺. Rozpustnost sloučenin Fe je značně závislá na pH. V kyselých a periodicky zavlažovaných půdách je Fe značně mobilní, může působit i toxicky na rostliny. Mimo to při nadbytku Fe je snížen příjem Ca, Mn a B, ale také P a K. S přibývajícím alkalitou se snižuje rozpustnost a tím i přijatelnost Fe. Vyšší koncentrace HCO₃⁻ omezuje rozpustnost Fe v půdě, ale také omezuje i transport v nadzemních orgánech. Ke snížení přijatelnosti Fe v půdách dochází i v provzdušených půdách v důsledku oxidace.

Nedostatek Fe se vyskytuje zřídka, v oblastech alkalických, rašelinných a karbonátových půd a na půdách přehnojených P, kde zvláště na lehkých půdách vznikají málo pohyblivé Fe–fosfáty. Nedostatek Fe může být způsoben i nadbytkem Mn, Cu, Ni, Cr, které působí konkurenčně tím, že vytvářejí cheláty a omezují tvorbu chelátů Fe.

Hnojení půdy anorganickými rozpustnými solemi je málo účinné, zvláště na alkalických půdách. Důležité je odstranění nebo alespoň omezení faktorů, které blokují příjem Fe (alkalita půdy,

přehnojení P apod.). V těchto podmínkách je vhodné používat kysele působící hnojiva, pravidelně organicky hnojit a Fe doplňovat i mimokořenově.

Aktuální průměrný obsah Fe na **orné půdě** je 296 mg.kg⁻¹. Podíl orných půd s nízkým obsahem Fe je zanedbatelný, činí 0,49 %. V kategorii středního obsahu je hodnoceno 87,90 %, vysoký obsah Fe zaujímá 11,61 % orných půd. Ve všech kulturách převažují půdy středně zásobené Fe.

Tab. 18: Železo; základní statistické zpracování za období 2017–2022, podle kultur

Kultura	Hodnocení obsahu železa (% výměry)		
	nízký	střední	vysoký
Orná půda	0,49	87,85	11,66
Chmelnice	-	65,87	34,13
Vinice	17,95	81,08	0,98
Ovocný sad	0,39	90,17	9,44
Trvalý travní porost	0,01	76,01	23,98
Zemědělská půda	0,46	85,96	13,58

Tab. 19: Železo; deskriptivní statistika za období 2017–2022, podle kultur

Kultura	Půdní druh	Obsah železa (mg.kg ⁻¹)					
		Vážený průměr	Medián	Minimum	Maximum	Počet vzorků	Výměra ha
Orná půda	Lehké	300	304	5	1741	15 671	116 027
	Střední	291	295	5	1952	105 638	798 016
	Těžká	309	314	29	1654	38 161	284 986
	Celkem půda	296	300	5	1952	159 520	1 199 371
Chmelnice	Lehké	375	410	144	536	32	83
	Střední	375	377	79	826	864	1 979
	Těžká	322	288	64	529	70	164
	Celkem půda	371	374	64	826	966	2 226
Vinice	Lehké	175	160	12	720	703	759
	Střední	105	83	13	522	2 531	2 666
	Těžká	112	93	20	644	369	387
	Celkem půda	119	92	12	720	3 603	3 812
Ovocný sad	Lehké	239	234	54	559	103	324
	Střední	274	273	52	736	1 623	4 648
	Těžká	290	307	53	566	418	1 331
	Celkem půda	276	275	52	736	2 144	6 303
Trvalý travní porost	Lehké	351	342	95	764	2 917	18 752
	Střední	349	338	40	2020	18 547	127 032
	Těžká	381	377	60	1422	11 755	76 486
	Celkem půda	360	351	40	2020	33 278	222 663
Zemědělská půda	Lehké	307	306	5	1741	19 426	135 946
	Střední	299	300	5	2020	129 203	934 341
	Těžká	324	328	20	1654	50 773	363 354
	Celkem půda	306	307	5	2020	199 511	1 434 376

2.3.4 Mangan

Mangan (Mn) je přítomen v půdách ve formě Mn^{2+} , Mn^{3+} a Mn^{4+} , z nichž pouze Mn^{2+} , který je buď vázaný v sorpčním komplexu, nebo se vyskytuje jako volný ion v půdním roztoku, je přijímán rostlinami. Celkový obsah manganu v ornících činí asi 100–4000 mg.kg⁻¹, z čehož může výměnný mangan tvořit až 80 %.

Tab. 20: Mangan; základní statistické zpracování za období 2017–2022, podle kultur

Kultura	Hodnocení obsahu manganu (% výměry)		
	nízký	střední	vysoký
Orná půda	1,00	89,71	9,29
Chmelnice	-	93,08	6,92
Vinice	0,97	77,92	21,11
Ovocný sad	0,87	87,34	11,8
Trvalý travní porost	6,61	90,41	2,97
Zemědělská půda	1,87	89,78	8,35

Tab. 21: Mangan; deskriptivní statistika za období 2017–2022, podle kultur

Kultura	Půdní druh	Obsah manganu (mg.kg ⁻¹)					
		Vážený průměr	Medián	Minimum	Maximum	Počet vzorků	Výměra ha
Orná půda	Lehké	100	87	5	795	15 671	116 027
	Střední	128	116	4	737	105 638	798 016
	Těžká	111	100	4	506	38 161	284 986
	Celkem půdy	121	110	4	795	159 520	1 199 371
Chmelnice	Lehké	138	132	65	265	32	83
	Střední	125	122	38	255	864	1 979
	Těžká	131	127	46	225	70	164
	Celkem půdy	126	123	38	265	966	2 226
Vinice	Lehké	118	111	8	365	703	759
	Střední	160	167	10	376	2 531	2 666
	Těžká	172	169	25	448	369	387
	Celkem půdy	153	156	8	448	3 603	3 812
Ovocný sad	Lehké	101	89	28	408	103	324
	Střední	135	130	26	390	1 623	4 648
	Těžká	117	102	20	411	418	1 331
	Celkem půdy	129	123	20	411	2 144	6 303
Trvalý travní porost	Lehké	65	57	5	520	2 917	18 752
	Střední	85	69	4	607	18 547	127 032
	Těžká	78	62	4	659	11 755	76 486
	Celkem půdy	81	66	4	659	33 278	222 663
Zemědělská půda	Lehké	95	82	5	795	19 426	135 946
	Střední	122	111	4	737	129 203	934 341
	Těžká	104	91	4	659	50 773	363 354
	Celkem půdy	115	102	4	795	199 511	1 434 376

Nejvíce ovlivňují rozpustnost a pohyblivost Mn v půdách pH a oxidačně–redukční podmínky. V půdách kyselých s nízkým redoxpotenciálem převládá Mn^{2+} . Tato forma Mn je nejlépe přístupná rostlinám, je jeho příjem na těchto půdách, zvláště na jaře podstatně vyšší než na půdách neutrálních a alkalických.

Nedostatek Mn se projevuje na suchých stanovištích, neutrálních až alkalických půdách s pH nad 7. Nadbytek Mn je patrný většinou na silně kyselých stanovištích, po hnojení kyselé působícími hnojivy a v půdách, kde je malá aktivita mikroorganismů oxidujících Mn^{2+} na méně přístupný Mn^{3+} a Mn^{4+} . Nadbytek Mn^{2+} v půdách omezuje příjem hořčíku a železa rostlinami. Nadbytek Mn v půdním roztoku, působí na rostliny toxicky, zvláště na ty, které vyžadují vyšší hodnotu pH.

Manganem se hnojí na půdách s nízkým obsahem Mn. V suchých letech, zejména na neutrálních a alkalických půdách, lze očekávat příznivý účinek foliárního hnojení až do obsahu $150 \text{ mg Mn.kg}^{-1}$ v půdě. Při základním hnojení do půdy přichází v úvahu hlavně síran manganatý v dávkách $20\text{--}80 \text{ kg.ha}^{-1}$.

Aktuální průměrný obsah Mn na **orné půdě** činí 121 mg/kg (tab. 20). Podíl orných půd s nízkým obsahem manganu činí 0,99 %, největší výměru půd v kategorii středního obsahu zaujímá 89,67 % a vysoký obsah Mn zaujímá 9,34 % orných půd. Ve všech kulturách převažují půdy středně zásobené manganem.

2.3.5 Zinek

V půdách je zinek (Zn) přítomen převážně jako dvojmocný kation Zn^{2+} v sloučeninách. Sorbuje se hlavně na jílnaté částice, na druhotné oxidy Fe, Mn, Al a na organickou hmotu. Částečně může být vysrážen i na místech styku s uhlíčitany nebo v silně redukčním prostředí. V kyselém prostředí může být adsorpce Zn^{2+} snížena konkurujícími kationty, což vede ke snadné mobilizaci a vymývání. V alkalickém prostředí je rozpustnost silně ovlivňována i organickými látkami, které mají za následek větší rozpustnost.

Přístupnost zinku rostlinám je značně ovlivňována i hnojením dusíkatými a fosforečnými hnojivy, použitím dusičnanu amonného nebo síranu amonného se sníží pH a tím se zpřístupní zinek. Jeho nedostatek v minerálních půdách je většinou způsoben nízkým obsahem v matečné hornině, silnou fixací jílovými nerosty s vyšším obsahem vápníku a vysokým odnosem z půdy. Nejčastěji se vyskytuje nedostatek v kyselých písčitých půdách humidních oblastí, v půdách s vysokým obsahem jílu s fosforem, v půdách karbonátových a v půdách s vysokým podílem organické hmoty. Při vysokém obsahu Ca může být vápník přímo odpovědný za nedostatek Zn v rostlinách, zvláště v půdách s pH přes 6, kde se může příjem Zn v důsledku tvorby nerozpustných sloučenin snížit až na polovinu. Vysoké obsahy Zn se vyskytují v půdách městských aglomerací, v blízkosti důlních hald a úpraven rud. Toxicitu může způsobit i používání čistírenských kalů a městských odpadů jako hnojiva. V běžných podmínkách přichází toxicita v úvahu tam, kde se značně zvýší kyselost půdy. K zvýšenému příjmu Zn dochází i při nadbytku Fe.

Tab. 22: Zinek; základní statistické zpracování za období 2016–2021, podle kultur

Kultura	Hodnocení obsahu zinku (% výměry)		
	nízký	střední	vysoký
Orná půda	7,27	59,00	33,74
Chmelnice	-	5,09	94,91
Vinice	8,41	37,77	53,81
Ovocný sad	1,15	32,46	66,39
Trvalý travní porost	8,2	58,59	33,22
Zemědělská půda	7,38	58,68	33,94

Hnojení zinkem provádíme v půdách s nízkým obsahem, při základním hnojení do půdy se nejčastěji používá síran zinečnatý v dávce 5–25 kg Zn.ha⁻¹. Podobně jako měď má sklon k tvorbě komplexních sloučenin. Celkový přirozený obsah v ornicích činí 10–300 mg.kg⁻¹ z převážné části v anorganické vazbě. Průměrný obsah výměnného Zn činí přibližně 0,2–2,0 mg.kg⁻¹, z čehož vodorozpustný podíl činí pouze 1–10 %.

Průměrný obsah Zn **orné půdě** je 5,31 mg.kg⁻¹. Podíl orných půd s nízkým obsahem Zn činí 7,23 %, kategorie středního obsahu je zastoupena 58,98 % a vysoký obsah zaujímá 33,78 % ploch. Ve speciálních kulturách je převážná většina půd s vysokým obsahem Zn, výjimkou jsou chmelnice, které jsou situovány s 94,99 % na půdách s vysokým obsahem Zn.

Tab. 23: Zinek; deskriptivní statistika za období 2017–2022, podle kultur

Kultura	Půdní druh	Obsah zinku (mg.kg ⁻¹)					
		Vážený průměr	Medián	Minimum	Maximum	Počet vzorků	Výměra ha
Orná půda	Lehké	5,86	3,98	1	2490	15 671	116 027
	Střední	5,20	4,10	1	1070	105 638	798 016
	Těžká	5,41	4,12	1	3210	38 161	284 986
	Celkem půdy	5,31	4,09	1	3210	159 520	1 199 371
Chmelnice	Lehké	21,53	19,78	5,16	36	32	83
	Střední	15,24	12,36	2,69	51	864	1 979
	Těžká	12,14	11,87	2,46	34	70	164
	Celkem půdy	15,25	12,50	2,46	51	966	2 226
Vinice	Lehké	7,00	5,74	1	55	703	759
	Střední	6,22	5,21	1	56	2 531	2 666
	Těžká	6,34	5,71	1	71	369	387
	Celkem půdy	6,39	5,34	1	71	3 603	3 812
Ovocný sad	Lehké	6,30	5,19	1,28	37	103	324
	Střední	9,31	6,90	1,4	286	1 623	4 648
	Těžká	6,97	5,71	1,76	34	418	1 331
	Celkem půdy	8,66	6,54	1,28	286	2 144	6 303
Trvalý travní porost	Lehké	5,36	3,69	1,02	221	2 917	18 752
	Střední	4,92	3,90	1	556	18 547	127 032
	Těžká	5,98	4,07	1	491	11 755	76 486
	Celkem půdy	5,32	3,94	1	556	33 278	222 663
Zemědělská půda	Lehké	5,81	3,98	1	2490	19 426	135 946
	Střední	5,21	4,12	1	1070	129 203	934 341
	Těžká	5,54	4,13	1	3210	50 773	363 354
	Celkem půdy	5,35	4,11	1	3210	199 511	1 434 376

2.4 Kadmium

Kadmium (Cd) se od roku 2019 stanovuje ve vybraných vzorcích v extraktu Mehlich 3 současně s přístupnými živinami a mikroelementy. Hodnocené výsledky reprezentují výměry 659 688 ha, což představuje 46 267 vzorků. Pro hodnocení obsahu Cd jsou navržena kritéria stejná pro všechny kultury, pro lehké půdy 0,25 mg.kg⁻¹, pro střední a těžké půdy 0,30 mg.kg⁻¹.

Kadmium se v půdě nachází v průměru mezi 0,1-0,5 mg.kg⁻¹. Do půdy se dostává zejména atmosférickou depozicí, dále aplikací čistírenských kalů, v minulosti také používáním fosfátů kontaminovaných kadmiiem. Cd se v půdě kumuluje nejvíce ve vrstvě do 5 cm, s hloubkou klesá, jeho pohyb v půdě ovlivňuje pH, koncentrace Cl⁻ iontů, obsah jílových minerálů, dále kvalita a množství organických látek.

Kadmium je kumulativní karcinogenní prvek, s klesající hodnotou pH stoupá silně jeho rozpustnost a pohyblivost v půdě. Nejpohyblivější je při pH 4,5-5,5. V pH nad 7,5 není téměř rozpustné a je málo pohyblivé. Zvýšená koncentrace iontů Cd v půdním roztoku má silný inhibiční efekt na půdní mikroorganismy, může omezit i fixaci vzdušného dusíku a mineralizaci.

Kořeny rostlin je kadmium z kontaminované půdy s kyselým pH snadno přijímáno a může tak přecházet do potravního řetězce. Toxicita kadmia se projevuje omezeným růstem, poškozením kořenů, červenohnědým zbarvením listů, které přechází v chlorózu. Vegetativní části rostlin kadmium kumulují více než semena a plody. V takových půdních podmínkách se nedoporučuje pěstovat plodiny, které Cd ve zvýšené míře kumulují. Jde zejména o listovou zeleninu (špenát), kořenovou (celer) a některé olejniny (mák, len, slunečnice), sóju.

Screeningová metoda stanovení Cd extrakcí Mehlich 3 se využívá k upozornění uživatele PB na možná rizika při překročení limitu. Z výsledků vyplývá, že na **orné půdě** byl pouze u 1,39 % prozkoušené výměny překročen pracovní limit. Naopak u **ovocných sadů** 7,08 % a 9,84 % **chmelnic** zkoušených ploch nevyhovělo navrženým limitům pro kadmium stanovené metodou Mehlich 3. Limitní hodnota pro celkový obsah kadmia stanovený v lučavce královské na těchto plochách však nebyl překročen.

Půdy v sadech s nadlimitními obsahy Cd byly zjištěny v okolí Kutné Hory (průměr okresu 0,15 mg.kg⁻¹) a Kladna (průměr okresu 0,20 mg.kg⁻¹) souvisí s těžební činností. Poměrně vysoké obsahy kadmia byly zaznamenány rovněž v půdách travních porostů, maximum dosáhlo 5,16 mg.kg⁻¹.

Uživatel půdního bloku, na kterém došlo k překročení preventivní hodnoty (kapitola 4.7) jak extrakcí Mehlich 3, tak lučavkou královskou je ve zprávě o výsledcích Agrochemických vlastností pozemků (dostupná v LPIS) na tuto skutečnost a rizika s tím spojená automaticky upozorněn.

Tab. 24: Kadmium; základní statistické zpracování za rok 2017–2022, podle kultur

Kultura	Hodnocení obsahu kadmia (% výměry)	
	nad limit	pod limit
Orná půda	1,39	98,61
Chmelnice	9,84	90,16
Vinice	2,42	97,58
Ovocný sad	7,08	92,92
Trvalý travní porost	3,38	96,62
Zemědělská půda	1,78	98,22

Tab. 25: Kadmium; deskriptivní statistika za roky 2017–2022; souhrn výsledků na zemědělské půdě dle kultury

Kultura	Půdní druh	Obsah kadmia (mg.kg ⁻¹)					
		Vážený průměr	Medián	Minimum	Maximum	Počet vzorků	Výměra ha
Orná půda	Lehké	0,12	0,1	0,1	2,79	12 0498	92 107
	Střední	0,13	0,1	0,1	3,81	83 918	617 787
	Těžká	0,13	0,1	0,1	5,94	32 687	238 762
	Celkem půdy	0,13	0,1	0,1	5,94	129 151	948 978
Chmelnice	Lehké	0,26	0,23	0,12	0,51	27	73
	Střední	0,17	0,12	0,1	1,49	384	938
	Těžká	0,13	0,12	0,1	0,64	49	120
	Celkem půdy	0,17	0,12	0,1	1,49	460	1 130
Vinice	Lehké	0,11	0,1	0,1	0,36	596	639
	Střední	0,12	0,1	0,1	1,26	2 341	2 456
	Těžká	0,16	0,13	0,1	0,54	315	326
	Celkem půdy	0,12	0,1	0,1	1,26	3 252	3 421
Ovocný sad	Lehké	0,13	0,1	0,1	0,79	82	275
	Střední	0,16	0,1	0,1	2,88	1 106	3 044
	Těžká	0,12	0,11	0,1	0,48	351	1 130
	Celkem půdy	0,15	0,1	0,1	2,88	1 539	4 450
Trvalý travní porost	Lehké	0,13	0,11	0,1	1,11	2 669	16 733
	Střední	0,15	0,13	0,1	5,16	17 309	117 683
	Těžká	0,15	0,13	0,1	2,28	11 214	72 193
	Celkem půdy	0,15	0,13	0,1	5,16	31 246	206 965
Zemědělská půda	Lehké	0,12	0,1	0,1	2,79	15 872	109 827
	Střední	0,13	0,11	0,1	5,16	105 058	741 908
	Těžká	0,13	0,11	0,1	5,94	44 616	312 532
	Celkem půdy	0,13	0,11	0,1	5,94	165 648	1 164 944

Tab. 26: Kadmium; deskriptivní statistika za období 2017–2022, souhrn výsledků na orné půdě

Kraj	Vážený průměr	Medián	Minimum	Maximum	Počet vzorků	Výměra ha
Praha–hl. město	0,16	0,13	0,10	0,65	642	5 379
Středočeský	0,13	0,10	0,10	3,81	22 164	176 837
Jihočeský	0,11	0,10	0,10	3,51	14 586	90 538
Plzeňský	0,13	0,10	0,10	3,34	16 926	119 412
Karlovarský	0,11	0,10	0,10	5,94	2 671	18 691
Ústecký	0,14	0,13	0,10	1,87	5 066	44 769
Liberecký	0,13	0,12	0,10	0,63	1 522	11 832
Královéhradecký	0,12	0,10	0,10	0,83	11 922	82 115
Pardubický	0,11	0,10	0,10	0,93	9 293	62 440
Vysočina	0,13	0,11	0,10	2,87	15 360	100 016
Jihomoravský	0,12	0,10	0,10	1,72	11 997	104 520
Olomoucký	0,12	0,10	0,10	0,65	8 017	62 348
Moravskoslezský	0,21	0,20	0,10	1,01	5 632	41 505
Zlínský	0,12	0,10	0,10	1,03	3 352	28 576
Česká republika	0,13	0,10	0,10	5,94	129 151	948 978

3 ZÁVĚRY

Půda vyžaduje soustavnou péči v komplexu půdoochranných opatření, včetně optimalizace jejího chemismu. Významným indikátorem péče o půdu je pravidelná, státem garantovaná kontrola agrochemickým zkoušením půd. Pravidelně aktualizované výsledky AZZP, hodnocení obsahu přístupných živin a mikroelementů umožňují na základě vápnění a racionálního hnojení půdy, účelnou regulaci chemizmu půdy a optimalizaci stanovištních podmínek pro pěstování rostlin.

1. Výměnná půdní reakce, přístupné živiny a síra

- Průměrná hodnota půdní reakce zemědělské půdy v ČR je 6,0 stupně pH, orné půdy 6,1 pH. Vývoj výměnné půdní reakce v posledních letech stagnuje.
- Průměrná zásoba přístupného fosforu na zemědělské půdě činí v tomto odběrovém cyklu 89 mg.kg⁻¹, na orné půdě 91 mg.kg⁻¹, výraznější změny v obsahu fosforu nebyly v posledních letech zaznamenány, stav je poměrně vyrovnaný.
- Průměrný obsah přístupného draslíku na zemědělské půdě je 257 mg.kg⁻¹, na orné půdě 258 mg.kg⁻¹, stagnuje přibližně od roku 2009.
- Průměrný obsah přístupného hořčíku na zemědělské půdě ČR činí 204 mg.kg⁻¹, a na orné 200 mg.kg⁻¹. Vývojový trend obsahu přístupného hořčíku není zcela vyrovnaný, vykazuje kolísání. Tento stav souvisí se zastoupením draslíku a dalších kationtů v sorpčním komplexu a tím lepším nebo horším uplatněním méně aktivního hořčíku.
- Průměrný obsah přístupného vápníku na zemědělské půdě ČR je 2 839 mg.kg⁻¹. Půdní zásoba přístupného vápníku je v posledních letech vyrovnaná a neměnná.
- Současný stav zásobenosti zemědělských půd ČR draslíkem a hořčíkem se projevuje pozvolným zužováním poměru těchto dvou kationtů (1,50). 65,15 % orných půd vykazuje dobrý poměr, 28,99 % vyhovující. Pouze 5,86 % půd má nevyhovující poměr těchto dvou prvků.
- Průměrný obsah síry na orné půdě je 19,9 mg.kg⁻¹, v navržené kategorii velmi nízkého a nízkého obsahu do 20 mg.kg⁻¹ se nachází 69,69 % analyzovaných vzorků.

2. Mikroelementy

- Průměrný obsah B na orné půdě, je $1,05 \text{ mg.kg}^{-1}$. Podíl orných půd s nízkým obsahem bóru je zastoupen 49,14 %, kategorie středního obsahu zaujímá 18,61 % a vysoký obsah zaujímá 32,25 % výměry. Ve speciálních kulturách převážná většina pozemků se nachází kategorii vysokého obsahu.
- Průměrný obsah Cu na orné půdě je $3,3 \text{ mg.kg}^{-1}$. Podíl orných půd s nízkým obsahem činí 11,44 %, kategorie středního obsahu je zastoupena 74,98 %, vysoký obsah zaujímá 32,25 % výměry. Ve speciálních kulturách převážná většina pozemků se nachází kategorii vysokého obsahu, u chmelnic 64,32 %, vinic 77,44 % a sadů 55,19 %.
- Průměrný obsah Fe na orné půdě je 297 mg.kg^{-1} . Podíl orných půd s nízkým obsahem železa činí pouze 0,49 %, pozemky v kategorii středního obsahu zaujímají 87,85 % a vysoký obsah Fe zaujímá 13,58 % orných půd. Ve všech kulturách převažují půdy středně zásobené Fe mezi 65,87 - 90,17 %
- Průměrný obsah Mn na orné půdě je 121 mg.kg^{-1} , převážná většina půd se nachází z 89,71 % v kategorii středně zásobených Mn, vysoký obsah zaujímá 9,29 % orných půd.
- Průměrný obsah Zn na orné půdě je $5,3 \text{ mg.kg}^{-1}$. Podíl orných půd s nízkým obsahem Zn činí 7,27 %, kategorie středního obsahu je zastoupena 59 % a vysoký obsah zaujímá 33,73 % ploch. Ve speciálních kulturách je převážná většina půd s vysokým obsahem Zn, chmelnice 94,91 %, vinice 53,81 %, sady 66,39 %.

3. Kadmium

- Průměrný obsah Cd stanoveného extrakcí Mehlich 3 na orné půdě činí $0,13 \text{ mg.kg}^{-1}$. Pouze u 1,39 % ploch byl překročen pracovní limit. Obsah Cd nižší než $0,25 \text{ mg.kg}^{-1}$ vykazuje 98,61 % orných půd. V ovocných sadech 7,08 % a v chmelnicích 9,84 % půd nevyhovělo navrženému limitu.

4 KRITÉRIA HODNOCENÍ AGROCHEMICKÝCH ROZBORŮ PŮD

4.1 Kritéria hodnocení obsahu fosforu, draslíku a hořčíku

Výsledky analýz půd uváděné v přílohách 1 a 2 představují statisticky zpracované hodnoty obsahu živin zjištěné v daných územně správních celcích. Jedná se o průměrné hodnoty, které vyjadřují množství živiny (prvku) v mg v určitém množství půdy (kg). Výsledky pro jednotlivé kultury a půdní typ jsou hodnoceny podle následujících kritérií uvedených ve vyhlášce č. 275/1998 Sb., o agrochemickém zkoušení zemědělských půd a zjišťování půdních vlastností lesních pozemků, ve znění pozdějších předpisů.

Orná půda

obsah	FOSFOR (mg.kg ⁻¹)	DRASLÍK (mg.kg ⁻¹)			HOŘČÍK (mg.kg ⁻¹)		
		půda			půda		
		lehká	střední	těžká	lehká	střední	těžká
N nízký	do 50	do 100	do 105	do 170	do 80	do 105	do 120
VH vyhovující	51–80	101–160	106–170	171–260	81–135	106–160	121–220
D dobrý	81–115	161–275	171–310	261–350	136–200	161–265	221–330
V vysoký	116–185	276–380	311–420	351–510	201–285	266–330	331–460
VV velmi vysoký	nad 185	nad 380	nad 420	nad 510	nad 285	nad 330	nad 460

Trvalé travní porosty

obsah	FOSFOR (mg.kg ⁻¹)	DRASLÍK (mg.kg ⁻¹)			HOŘČÍK (mg.kg ⁻¹)		
		půda			půda		
		lehká	střední	těžká	lehká	střední	těžká
N nízký	do 25	do 70	do 80	do 110	do 60	do 85	do 120
VH vyhovující	26–50	71–150	81–160	111–210	61–90	86–130	121–170
D dobrý	51–90	151–240	161–250	211–300	91–145	131–170	171–230
V vysoký	91–150	241–350	251–400	301–470	146–220	171–245	231–310
VV velmi vysoký	nad 150	nad 350	nad 400	nad 470	nad 220	nad 245	nad 310

Sady a vinice (speciální kultury)

obsah	FOSFOR (mg.kg ⁻¹)	DRASLÍK (mg.kg ⁻¹)			HOŘČÍK (mg.kg ⁻¹)		
		půda			půda		
		lehká	střední	těžká	lehká	střední	těžká
N nízký	do 55	do 100	do 125	do 180	do 80	do 105	do 170
VH vyhovující	56–100	101–220	126–250	181–310	81–180	106–225	171–300
D dobrý	101–170	221–340	251–400	311–490	191–320	226–365	301–435
V vysoký	171–245	341–500	401–560	491–680	321–425	366–480	436–580
VV velmi vysoký	nad 245	nad 500	nad 560	nad 680	nad 425	nad 480	nad 580

Chmelnice

obsah	FOSFOR (mg.kg ⁻¹)	DRASLÍK (mg.kg ⁻¹) půda			HOŘČÍK (mg.kg ⁻¹) půda		
		lehká	střední	těžká	lehká	střední	těžká
N nízký	do 155	do 170	do 220	do 290	do 135	do 160	do 210
VH vyhovující	156–220	171–275	221–370	291–400	136–210	161–250	211–300
D dobrý	221–290	276–400	371–515	401–570	211–300	251–350	301–395
V vysoký	291–390	401–560	516–650	571–680	301–400	351–460	396–530
VV velmi vysoký	nad 390	nad 560	nad 650	nad 680	nad 400	nad 460	nad 530

Hodnocení a korekce dávky živin pro výživářský zásah

obsah	Hodnocení a korekce dávky živin
nízký	potřeba dosycení příslušnou živinou, povýšit vypočtenou dávku o 50 %
vyhovující	potřeba mírného dosycení příslušnou živinou, povýšit vypočtenou dávku o 20 - 30 %
dobrá	příznivý obsah, jehož udržení je potřeba zajistit nahrazovacím hnojením příslušnou živinou, dodávat živinu podle odběrových normativů
vysoký	potřeba vypustit hnojení příslušnou živinou na přechodnou dobu (asi 2 - 3 roky), než bude dosaženo kategorie dobré
velmi vysoký	zvyšování tohoto obsahu je nevhodné z ekologického hlediska, hnojení příslušnou živinou je nepřipustné, proto je nutné vypustit hnojení příslušnou živinou do doby, než budou k dispozici nové výsledky AZPP

Kritéria hodnocení poměru K : Mg v zemědělských půdách (hmotnostní poměr)

Poměr	Hodnota K : Mg	Hodnocení
D dobrý	do 1,6	nelze očekávat problémy s výživou hořčíkem
VH vyhovující	1,6–3,2	ke hnojení draslíkem je třeba přistupovat opatrně, problémy se mohou vyskytnout především u krmných plodin
NVH nevyhovující	nad 3,2	jedná se o špatný poměr, který způsobuje nadměrný příjem draslíku–je třeba vypustit draselné hnojení

4.2 Kritéria pro hodnocení obsahu uhličitánů v půdách

% uhličitánů	hodnocení obsahu uhličitánů
0	žádný
0,1–05	nízký
0,6–3,0	střední
3,1–5,0	vysoký
nad 5,0	velmi vysoký

4.3 Kritéria pro hodnocení půdní reakce

hodnota pH	půdní reakce
do 4,5	(EK) extrémně kyselá
4,6–5,0	(SilK) silně kyselá
5,1–5,5	(K) kyselá
5,6–6,5	(SlaK) slabě kyselá
6,6–7,2	(N) neutrální
7,3–7,7	(A) alkalická
nad 7,7	(SilA) silně alkalická

4.4 Potřeba vápnění

Orná půda a ovocné sady

lehká půda		střední půda		těžká půda	
pH	t CaO.ha ⁻¹	pH	t CaO.ha ⁻¹	pH	t CaO.ha ⁻¹
do 4,4	1,20	do 4,5	1,50	do 4,5	1,70
4,6–5,0	0,80	4,6–5,0	1,00	4,6–5,0	1,25
5,1–5,5	0,60	5,1–5,5	0,70	5,1–5,5	0,85
5,6–5,7	0,30	5,6–6,0	0,40	5,6–6,0	0,50
		6,1–6,5	0,20	6,1–6,5	0,25
				6,6–6,7	0,20

Trvalé travní porosty

lehká půda		střední půda		těžká půda	
pH	t CaO.ha ⁻¹	pH	t CaO.ha ⁻¹	pH	t CaO.ha ⁻¹
do 4,5	0,50	do 4,5	0,70	do 4,5	0,90
4,6–5,0	0,30	4,6–5,0	0,50	4,6–5,0	0,70

Vinice

lehká půda		střední půda		těžká půda	
pH	t CaO.ha ⁻¹	pH	t CaO.ha ⁻¹	pH	t CaO.ha ⁻¹
do 4,5	0,60	do 4,5	1,00	do 4,5	1,30
4,6–5,0	0,45	4,6–5,0	0,70	4,6–5,0	0,90
5,1–5,5	0,30	5,1–5,5	0,50	5,1–5,5	0,60
5,6–6,0	0,20	5,6–6,5	0,30	5,6–6,5	0,40
				6,6–6,9	0,20

Chmelnice

pH	lehká půda	střední půda	těžká půda
	t CaO.ha ⁻¹		
do 4,5	0,60	1,00	1,30
4,6–5,0	0,45	0,70	0,90
5,1–5,5	0,30	0,50	0,60
5,6–6,5	0,20	0,30	0,40
6,6–6,9	0,20	0,20	0,20

4.5 Mikroelementy

Návrh pracovních kritérií

Mikroelement	Půdní druh	Obsah (mg.kg ⁻¹)		
		nízký	dobrý	vysoký
Bor (B)	L	do 0,55	0,56–0,75	nad 0,75
	S	do 0,70	0,71–1,00	nad 1,00
	T	do 0,85	0,86–1,40	nad 1,40
Měď (Cu)	L, S, T	do 1,6	1,61–4,5	nad 4,5
Zinek (Zn)	L, S, T	do 2,2 ¹⁾	2,21–5,0	nad 5,0
Mangan (Mn)	L, S, T	do 30,0 ($< 45,0$) ²⁾	30,1–200	nad 200
Železo (Fe)	L, S, T	do 60,0	60,0–420	nad 420

¹⁾ Doporučení pro obiloviny

²⁾ Doporučení hnojit na půdách obsahujících méně než 15 mg.kg⁻¹

Hodnocení a korekce dávky živin pro výživářský zásah

Obsah	Hodnocení a korekce dávky živin
N nízký	potřeba dosycení příslušnou živinou, povýšit vypočtenou dávku o 50 %
VH vyhovující	potřeba mírného dosycení příslušnou živinou, povýšit vypočtenou dávku o 20–30 %
D dobrý	příznivý obsah, jehož udržení je třeba zajistit nahrazovacím hnojením příslušnou živinou, dodávat živinu podle odběrových normativů
V vysoký	vypustit hnojení příslušnou živinou na přechodnou dobu (asi 2–3 roky), než bude dosaženo kategorie dobré
VV velmi vysoký	zvyšování tohoto obsahu je nevhodné z ekologického hlediska, hnojení příslušnou živinou je nepřipustné, vypustit hnojení příslušnou živinou na dobu, než budou k dispozici nové výsledky AZPP

4.6 Síra

Návrh pracovních kritérií

Kategorie	S (mg.kg ⁻¹) metoda Mehlich 3
Velmi nízká (VN)	< 10
Nízká (N)	11–20
Vyhovující (VH)	21–30
Dobrá (D)	31–40
Vysoká (V)	> 40

4.7 Kadmium

Kategorie půdy	Mehlich 3 (odhad limitní hodnoty) mg.kg ⁻¹	Lučavka královská (preventivní hodnota) mg.kg ⁻¹
Lehké půdy	0,25	0,4
Střední a těžké půdy	0,30	0,5

4.8 Hodnocení plošné nevyrovnanosti pozemků

Vliv agrochemických vlastností půdy na celkový výnos pěstovaných plodin z pozemku (honu) snižuje kromě jiných faktorů také jejich plošná nevyrovnanost. Nevyrovnanost agrochemických vlastností na jednotlivých pozemcích (kde byly odebrány minimálně 2 průměrné půdní vzorky) je charakterizována variačním koeficientem. Výsledky slouží jako základní podklad pro případné diferencování dávek jednotlivých živin při výživářském zásahu na pozemcích, resp. jejich částech.

Kritéria pro hodnocení variačního koeficientu

výměra pozemku (ha)	variační koeficient (%) pozemku					
	vyrovnaný		nevyrovnaný		silně nevyrovnaný	
	pH	P, K, Mg, Ca	pH	P, K, Mg, Ca	pH	P, K, Mg, Ca
do 20,0	do 5	do 20	6–12	21–50	nad 12	nad 50
20,1–30,0	do 6	do 25	7–15	26–60	nad 15	nad 60
nad 30,0	do 7	do 30	8–20	31–65	nad 20	nad 65

Ve stručném zhodnocení stavu a vývoje agrochemických vlastností půd (zpráva o výsledcích dostupná na LPIS pro vlastníky a uživatele půdy) se poukazuje na plochy s nepříznivými hodnotami agrochemických vlastností a upozorňuje na jejich případný nežádoucí vývoj.

5 LITERÁRNÍ ZDROJE

- Beneš, S. (1993): Obsahy a bilance prvků ve sférách životního prostředí. I. část. Ministerstvo zemědělství České republiky. Agrospoj. Praha. 88 s. ISBN 80-7084-051-X
- Beneš, S. (1994): Obsahy a bilance prvků ve sférách životního prostředí. II. část. Ministerstvo zemědělství České republiky. Agrospoj. Praha. 159 s. ISBN 80-7084-090-0
- Čermák P., Mühlbachová G., Káš M., Vavera R., Pechová M. (2018): Metodický postup pro stanovení obsahu mikroelementů metodou Mehlich 3 a návrh hodnocení kritérií jejich obsahu v zemědělských půdách; 2018 VURV, v.v.i. Praha, ISBN 978-80-7427-266-0
- Malý S., Zbírál J., Čižmárová E. (2021): Is Mehlich 3 soil extraction a suitable screening method for determination of some risk elements, Plant, Soil Environment (Published online on August 13, 2021)
- Němeček, J.; Vácha, R.; Podlešáková, E. Hodnocení kontaminace půd v ČR; Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy: Praha, 2010.
- Smatanová M., 2020: Jednotné pracovní postupy pro AZP v České republice v období 2018 až 2022. Metodický pokyn ÚKZÚZ č.01/AZP.
- Zbírál J. (2016): Determination of plant-available micronutrients by the Mehlich 3 soil extractant - a proposal of critical values. Plant, Soil Environment (Vol. 62, 2016, No. 11: 527–531